

**ACORD 57/2018, de 12 de juny, del Ple
del Consell de l'Audiovisual de Catalunya**

Sobre l'anàlisi de la secció “La portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio*, emès per Catalunya Ràdio el 26 de març de 2018

Fets

1r. Amb data 26 de març van tenir entrada al Consell de l'Audiovisual de Catalunya (en endavant, CAC) mitjançant correu electrònic, 18 queixes idèntiques (Q35/2018) en relació amb els continguts de la secció “La portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio*, emesa per Catalunya Ràdio el 26 de març de 2018.

Concretament, els escrits de queixa sol·liciten que el CAC analitzi si la secció “La portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio* “[...] vulnera el *Llibre d'Estil de la CCMA* [...]” en el punt 1.1.3.1.5 relatiu a la “[...] imparcialitat, neutralitat i respecte pel pluralisme [...]” i en el punt 2.1.1.6.1.1.2.3 relatiu als “[...] sumaris radiofònics [...]”.

2r. Arran d'aquestes queixes, i a l'efecte de donar resposta a les persones reclamants, l'Àrea de Continguts del Consell ha realitzat l'Informe 31/2018, de 8 de maig, relatiu a l'anàlisi de la secció “La portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio* del 26 de març de 2018.

Fonaments de dret

Primer. L'emissió de la secció “La portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio*

L'Informe 31/2018 de l'Àrea de Continguts determina que el programa *El matí de Catalunya Ràdio* és “[...] un magazín que inclou entrevistes, debats, tertúlies, seccions d'informació i serveis, que s'emet cada matí, de dilluns a divendres, des de les 6 de la matinada a les 13 h. [...]” i “[...] Dins d'aquest programa, la secció “La portada” s'emet a les 6 h, a les 7 h i a les 8 h, en el decurs de la qual Mònica Terribas, directora i presentadora de *El matí de Catalunya Ràdio*, repassa els temes de l'actualitat informativa i avança alguns dels continguts del dia [...]. A aquests efectes, l'emissió de “La portada” del 26 de març aborda els temes següents [...]”:

- Detenció de Carles Puigdemont a la presó alemanya de Neumünster esperant la decisió de la justícia germànica sobre una eventual extradició a l'Estat espanyol.
- Referències a les diferents causes judicials relacionades amb el procés polític català:
 - Euroordres per als representants polítics a l'exili.
 - Polítics i dirigents socials empresonats.

- Referències a les mobilitzacions ciutadanes a Catalunya i a les intervencions policials.
- Referències a les oportunitats de diàleg pretèrites entre Catalunya i l'Estat espanyol.
- Divisió ciutadana a Catalunya davant la resposta judicial i policial de l'Estat.
- Crida a la ciutadania a la no-violència, a la serenitat, a la pau i a la tolerància per resoldre les discrepàncies. [...]"

Així, la secció "La portada" del programa *El matí de Catalunya Ràdio* del dia objecte de reclamació aborda els temes presents en el debat polític i social en relació amb les conseqüències que ha provocat la consulta de l'1-O.

En relació amb l'anàlisi de continguts, el mateix informe indica que la secció "[...] "La portada" aporta un seguit de referències informatives sobre l'actualitat del dia que incorporen elements valoratius, tant en la tria del tema objecte de la secció (la detenció de Carles Puigdemont el dia abans i les mobilitzacions d'una part de la ciutadania) com en la presentació de fets contextuais (les referències a altres causes judicials; les al·lusions a les oportunitats de diàleg; la divisió ciutadana a Catalunya; la crida a la no-violència). [...]". És per això que, atesa la incorporació dins d'aquest format d'una dualitat d'elements –informatius i valoratius– sobre temes d'actualitat, cal descriure la naturalesa híbrida d'aquesta tipologia de format radiofònic.

Segon. Les missions del servei públic audiovisual competència de la Generalitat

La llibertat dels prestadors de serveis de comunicació audiovisual en la direcció editorial de la seva programació l'estableix l'apartat 1 de l'article 10 de la LGCA en els termes següents: "[...] els prestadors del servei de comunicació audiovisual tenen el dret a fixar la direcció editorial mitjançant la selecció dels continguts i la determinació dels horaris [...]".

Ara bé, l'apartat 3 del mateix article 10 de la LGCA estableix limitacions en l'emissió de continguts en determinar que "[...] la llibertat de prestació del servei de comunicació audiovisual s'ha d'exercir d'acord amb les obligacions que, com a servei d'interès general, són inherents a la comunicació audiovisual i al que preveu la normativa en matèria audiovisual [...]". A aquest efecte, cal recordar que la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) és el prestador del servei públic audiovisual de la Generalitat i Catalunya Ràdio, que és la denominació comercial d'un dels seus programes (de ràdio), té assignada, d'acord amb l'apartat 2 de l'article 26 de la LCA, el compliment de les missions i els principis del servei públic de comunicació audiovisual de la Generalitat.

En relació amb les missions esmentades més amunt, cal posar de manifest que l'apartat 1 de l'article 26 de la LCA assenyala que la missió principal del servei públic de comunicació audiovisual de la Generalitat de Catalunya és oferir als ciutadans de Catalunya un conjunt de continguts "[...] orientats a la satisfacció de llurs necessitats democràtiques, socials, educatives i culturals, garantint de manera particular l'accés [...] a una oferta d'entreteniment de qualitat". A aquest efecte, "[...] s'han d'emprar tots els llenguatges, els formats i els gèneres propis de la comunicació audiovisual que resultin més adequats en cada cas [...]". D'altra banda, l'apartat 3 de l'article 26

esmentat indica com a missions específiques de servei públic: “[...] la transmissió d’una informació veraç, objectiva i equilibrada, respectuosa amb el pluralisme polític, social [...]” (lletra b); i “[...] la promoció activa de la convivència cívica, el desenvolupament plural i democràtic de la societat, el coneixement i el respecte a les diverses opcions i manifestacions polítiques, socials [...] presents al territori de Catalunya. En aquest context és necessari l’ús de tots els llenguatges, formats i discursos que dins el respecte i l’atenció a la diversitat i el pluralisme, permetin el diàleg, la comprensió i la cohesió entre les diverses opcions, i entre les diverses àrees del territori de Catalunya [...] ” (lletra g).

En desenvolupament i aplicació d’aquestes previsions, les disposicions preliminars del *Llibre d’estil* de la CCMA assenyalen que aquest document “[...] estableix el marc editorial, el marc lingüístic i les normes periodístiques i professionals dels diversos mitjans que la integren: televisió, ràdio, internet i altres plataformes [...]”, el qual, està format per una *Guia editorial* i un *Manual d’ús* en què es desenvolupen unes directrius amb la finalitat de constituir un marc a partir del qual es puguin resoldre qüestions deontològiques i relatives a l’emissió dels continguts, que, en relació amb les queixes rebudes pel CAC sobre la secció “La portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio* del 26 de març de 2018, són els següents:

a) Quant al Llibre d’Estil:

“[...] 1.1.3.1.5. Imparcialitat, neutralitat i pluralisme

Actuem amb imparcialitat, neutralitat i respecte pel pluralisme. En un conflicte, mantenim l’equilibri raonable a l’hora de donar presència a les parts, sense reduir la informació a la simple cessió acrítica d’espai a aquestes parts. No prenem partit, contextualitzem les notícies i oferim elements de judici a la ciutadania. [...]”

b) Quant al Manual d’ús:

“[...] 2.1.1.6.1.2.3 Sumaris radiofònics

En els sumaris o portades anunciem el contingut d’un programa o espai informatiu, amb una selecció dels temes més rellevants que desenvoluparem després, o amb un de sol.

Tot i que les portades poden tenir un estil més personal i informal que altres peces informatives, no hi podem expressar opinió. Sí que hi podem interpretar la realitat i fins i tot introduir-hi algun element valoratiu, sempre que mantinguem la imparcialitat de la informació. [...]”

En aquest aspecte, en relació amb el rol que correspon a la periodista Mònica Terribas, l’Informe de continguts determina el següent:

- a) “[...] L’espai analitzat respon a la definició de *sumaris radiofònics* del *Llibre d’estil de la CCMA*, atès que fa una selecció dels temes de l’actualitat del dia, des d’un vessant personal que incorpora elements valoratius. [...]”

- b) “[...] A “La portada” del 26 de març de 2018, la periodista Mònica Terribas exposa uns fets de l’actualitat –mobilitzacions ciutadanes com a resposta a l’empresonament de Carles Puigdemont i la resta de causes judicials relacionades amb el procés independentista– i els contextualitza. Dels continguts de la secció no se’n desprèn una presa de posicionament del programa, de manera que no s’introdueix cap element que pugui contravenir la imparcialitat, la neutralitat i el pluralisme informatiu [...]”.

Tercer. Tipologia del format radiofònic emprat en la secció “La portada” de *El matí de Catalunya Ràdio*

Aquest Consell s’ha pronunciat en diverses ocasions (mitjançant els acords 3/2016, de 19 de gener, i 83/2017, de 6 de setembre) sobre la conveniència d’obrir una reflexió general amb la participació dels sectors afectats, sobre l’abast concret d’aquest gènere d’informació amb format *híbrid*, i de definir uns criteris que haurien de permetre’ns situar amb correcció les opinions i les valoracions professionals en l’àmbit de la imparcialitat que preserva l’esfera pública i els seus professionals. Els sumaris i les portades radiofònics són presents en el *Llibre d’estil* de la CCMA, que en destaca l’element valoratiu amb dues limitacions: l’opinió (personal) i la imparcialitat de la informació.

En un sentit molt similar es refereix l’apartat 9è. de la secció 5a. del Codi de Difusió de l’Oficina de Comunicacions del Regne Unit (OFCOM), que recull les directrius relatives a la imparcialitat i la deguda exactitud i la prominència indeguda d’opinions i dictàmens: «[...] els presentadors i reporters [amb l’excepció dels presentadors de notícies i els reporters en els programes de notícies], els presentadors de programes o articles “d’opinió personal” o “autor” i els conductors dels programes de discussió poden expressar els seus punts de vista sobre assumptes de controvèrsia política o industrial relacionades amb la política pública actual. No obstant això, els punts de vista alternatius han d’estar adequadament representats en el programa o en una sèrie de programes considerats en el seu conjunt. A més, els presentadors no han d’usar l’avantatge de les aparences regulars per promoure els seus opinions d’una manera que compromet el requisit d’imparcialitat deguda. [...]»

Adicionalment, cal esmentar la recent sentència del Tribunal Constitucional, 86/2017 de 4 de juliol, que declara inconstitucional part de l’articulat que inclou la lletra f de l’article 80 de la LCA relatiu a “[...] fer una separació clara entre informacions i opinions [...]” de la següent manera: “[...] se desprende la dificultad de aceptar que una diferenciación cuya operatividad radica en la determinación de las conductas que se encuentran amparadas por una u otra libertad fundamental (expresión o información) encuentre su reflejo en una ley que, al prever esa “separación clara”, lo único que hace es establecer una obligación formal de programación cuyo incumplimiento (difícil, como acabamos de señalar) puede conllevar la sanción de suspensión de actividad por un tiempo de tres meses. El efecto desalentador del ejercicio del derecho que se deriva de esta previsión se percibe solo con tomar como ejemplo el caso de los debates o tertulias políticas en las que, de forma evidente, se mezclan ambas facetas, siendo desproporcionado exigir que en ese tipo de

intervenciones se esté alertando en cada momento de cuándo se está ejerciendo la libertad de opinión y cuándo la libertad de información [...]”.

És per això que, des d'un de vista conceptual, i sens perjudici, òbviament, del respecte a altres principis i valors –com ara, la veracitat o el pluralisme, entre d'altres–, l'element clau i diferencial en els gèneres d'informació d'un prestador públic és el de la imparcialitat, que ha de permetre fer compatible la informació i la valoració professional d'aquesta informació.

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta, per 5 vots a favor i 1 vot en contra amb vot particular, el següent

ACORD

1. Constatar que no s'aprecia en l'anàlisi de “La portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio* del 26 de març de 2018 la introducció de cap element que pugui contravenir el pluralisme informatiu.
2. Constatar que, no obstant això, l'anàlisi de “La portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio* del 26 de març de 2018 presenta diversos elements valoratius de caràcter personal. En aquest sentit, es recorda a la CCMA la importància de cenyir-se escrupolosament a les previsions del *Llibre d'estil* i de delimitar clarament els elements que són interpretacions o valoracions professionals de les opinions personals.
3. Notificar aquest Acord al prestador de serveis de comunicació audiovisual Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA, i a les persones reclamants.

Barcelona, 12 de juny de 2018

Roger Loppacher i Crehuet
President

Daniel Sirera Bellés
Conseller secretari